

UIT DE LITTERATUUR

Beitrag zum Problem der dentalen Herdinfection, door Alf. Kraus (Praag) Z. f. Stomat. 36/H. 22.

K. heeft reeds in vroegere publicaties (waarvan hier ook verslag werd gegeven — Ref.) de stelling verdedigd dat de conserveerende tandheelkunde (vooral sedert Black) te ver ging in haar beginselen t.o.v. de verwijdering van door caries aangetast tandweefsel. Weliswaar zijn er al lang ook steeds weer kritische en waarschuwendende opposenten geweest maar eerst door de leer van de (dentale) haardinfectie hebben die meer aanhang en gehoor gevonden omdat het behouden van de vitaliteit der tanden als een principieele en gebiedende eisch erkend werd. Om het echter in de praktijk dikwijls heel moeilijk is beide die beginselen tegelijk in acht te nemen tracht schr. aannemelijk te maken — en zijn theoret. toelichtingen zijn ongetwijfeld zeer interessant — dat het sparen van de diepste laag tandbeen (nabij de pulpa) toegestaan is tenminste waar en wanneer nog geenerlei klinische symptomen van pulpa-irritatie zich voordoen — eene opvatting overigens die ook door andere schrijvers zoo b.v. door Coebergh wordt voorgestaan. — De gemeentelijke schooltandverzorging te Boedapest nu heeft reeds sinds 2 jaren K's principe praktisch toegepast (waarover Oravec berichtte op het congres te Weenen) en kon zodoende een niet geringe besparing aan tijd en onkosten bereiken nog afgezien van de psychologisch-paedagogische voordelen van verkorte en pijnsparende behandeling.

Resumeerende zegt schr. dat hij er niet op uit is de beproefde beginselen van Black te discrediteeren maar enkel een weg wil wijzen om het aantal pulpa-behandelingen in de praktijk te reduceeren met name bij kinderen.

Schutzwirkung des Speichels, door J. L. T. Appleton (Philadelphia). Zeitsch. f. Stomat. 1937/H. 1.

Schr. bericht over proefnemingen met emulsies van bacteriën die hij muizen injecteerde. Het materiaal werd door centrifugeeren van menselijk speeksel gewonnen en vergeleken met de werking

van dezelfde soort bacterieën opgelost in voedingsbouillon. De dieren, die met de speekselemulsie behandeld werden, toonden een kleiner percentage mortaliteit, minder positieve bloedcultures en later optreden van ziekteverschijnselen. Hieruit concludeert Appleton tot een kiemwerend vermogen van het menselijk klassificatie phlegmonense processen, die van de organen der mondvocht.

E. H.

Ueber die reparativen Fähigkeiten der Pulpa, door W. Hess (Zürich). Zeitsch. f. Stomat. 1937/H. 1.

Bericht over klin. proefnemingen met pulpa-overkapping. Een groep van ongeveer 50 gevallen waarbij (onder sterile cautelen) met opzet de pulpa geopend en daarna volgens Hellner met dentinepoeder, zilverkap en cement afgesloten. Histologisch onderzoek na 3—9 maanden. 85 % restitutio pulpa. — Een even groote groep werd behandeld met Calxyl (een basisch calc. hydroxyd reeds in 1920 door Herrmann, Frankfurt a. M. beschreven en gepropageerd). Ook hier bij 80 % genezing van de gekwetste pulpa. — Schr. wijst er echter met nadruk op dat hij klin. gezonde pulpen heeft behandeld en daarom deze resultaten niet zonder meer mogen gelden voor gevallen met caries profunda. — Weerlegd is evenwel het dogma van H. Rebel en van S. Palazzi (1927) die (met anderen) blootgelegde pulpa positief als een „verloren orgaan” bestempeld hadden.

E. H.

Zur Topografie und Therapie der Kieferphlegmonen, door A. Cieszynski (Lemberg). Zeitsch. f. Stomat. 1937/H. 1.

Na een inleiding over de anatomische basis en de klinische klassificatie phlegmoneuse processen, die van de organen der mondholte kunnen uitgaan, geeft Cieszynski een beschrijving zijner operatietechniek, die minder radicaal is en meer rekening houdt met cosmetische eischen dan de bekende methoden van de Berlijnsche school (Axhausen, Waszmond). — Accoord verklaart zich schr. met het beginsel: in zeer ernstige gevallen met hooge koorts eerst alleen het absces grondig te openen en pas later de verwijdering van kiezen of beenweefsel door te voeren. — Ter nabehandeling is thermo-therapie met infra-rood-lampen, soms ook Roentgentherapie, zeer aan te bevelen; ook injecties met Omnadin of Propidon. — Gewichtig is het onderzoek van pus of wondsecret met het oog op aktinomykosis.

E. H.

Aus des Praxis, door P. K r a n z (Munchen). Ztschr. f. Stomat. 1937/H. 2.

Aan het voorbeeld van eenige zeer instructieve gevallen van leukaemie, osteomyelitis, aktinomykosis enz., toont schr. het vaak verwaarloosde verband tusschen stomatologische en algemeene pathologie. Wanneer de symptomatische of plaatselijke therapie te kort schiet, moet zonder soms noodlottig tijdsverlies een uitgebreid onderzoek (bloed!) ingesteld en samenwerking met internist of chirurg gezocht worden.

Zur frühzeitigen Erkennung des Krebses, door A. L i n d e m a n n (Düsseldorf). Ztschr. f. Stomat. 1937/H. 2.

Deze bijzonder leerzame publicatie bewijst — nog dieper indruk wekkend dan die van K r a n z — dat elke gezwelvorming in het bereik der mondorganen met de grootste nauwkeurigheid geobserveerd moet worden, waarbij de omgeving — lippen, lymphklieren, huid — niet buiten beschouwing mag blijven. Dat maligne gezwellen ook reeds bij kleine kinderen kunnen optreden is bekend; L. zag een sarkoom aan de bovenlip van een kind van 14 maanden. Steeds dient ook gedacht te worden aan de mogelijkheid, dat goedaardige tumoren als naevus, epulis, fibroom, leukoplaques, enz. onverwachts tot maligne gezwellen kunnen ont-aarden, waarvan L. eenige treffende voorbeelden geeft. Vooral aan de tong kunnen soms onbeduidende schijnbaar slechts subjectieve verschijnselen voorboden zijn van een maligne verandering in de tong zelve of in den mondbodem. L i n d e m a n n neigt zelfs tot de veronderstelling, dat in zekere gevallen van paraden-tose deze als wegbereidster kan werken voor het ontstaan van maligne gezwellen. — Sch. wil met zijn betoog geenszins zeggen, dat achter ieder onduidelijk symptoom een kanker moet gezocht worden — maar zijn ervaringen bewijzen, dat er nog altijd gevallen zijn, die te laat onderkend werden. Het behoeft geen commentaar, wat zulks voor de patiënten beteekent.

E. H.

Der Halt der oberen totalen Prothese, door W. W i l d (Zurich). Ztsch. f. Stomat. 1937/H.3.

Voor de praktijk is de stabiliteit der prothese verreweg het voornaamste. Er zijn dus twee groepen t.w. kaakvormen met voldoende houvast voor de prothese, waarbij de toestand van de gingiva een belangrijke factor is — en die gevallen waar deze condities niet gegeven zijn. In verband daarmee spreekt W. van

„Retentions“- resp. „Adhaesions“-prothesen. Voor de eerste kan meestal met een gipsafdruk worden volstaan, terwijl wij voor de laatste groep van de z.g. functioneele afdrukmethode gebruik maken. Beslissend voor het nuttig effect van de prothese is altijd de statisch juiste opstelling van de kunststanden, maar schr. ontkent niet het daarbij vaak zich voordoende „dilemma tusschen statiek en cosmetiek“. Een goede kauwfunctie van de prothese bevordert de speekselvorming en deze is weer een belangrijke factor voor het vastzitten van het kunstgebit. Tenslotte handelt schr. vrij uitvoerig over vorm en functie der randen als afsluit-ventilen. (Bestudeering der publicatie in extenso is voor belangstellende zeker de moeite waard).

E. H.

Bisshöhe und Sprechprobe bei der Herstellung totaler Prothesen,
von F. Freuler, Schweiz Monatsschr. f. Zahnheilkunde, November 1937.

Het bepalen van den beet bij de vervaardiging van de volle prothese, ook door schrijver als een zeer gewichtige factor voor de functie, zoowel als voor het uiterlijk beschouwd, geschiedt, zooals bekend, in sagitale richting door het vastleggen van de centrale occlusie en in verticale richting door het aangeven van de hoogte van den beet.

In gevallen, waar elementen, die de beethoogte fixeeren, korten tijd vóór het maken van een volle prothese verwijderd moeten worden, bestaat de mogelijkheid, vóór de extractie het profiel door middel van een of ander technisch hulpmiddel vast te leggen (looddraad, extra-orale röntgenfoto, dakometer (Bennett), isostat (Haber) enz.). Is die mogelijkheid er echter niet en zijn er dus geen gegevens aanwezig als de patiënt voor het beetbepalen bij ons komt, dan zijn het, wat de cosmetica betreft, alleen de harmonisch herstelde gelaatstreken, die ons eenige zekerheid bieden, dat de juiste beethoogte bereikt is.

Gysi en Köhler stelden eenige regels op voor de juiste verhouding van boven- en onderlip, de gezichtsuitdrukking en den rusttoestand van de lippen en ook Planer (Z. Stomat. 1930) maakte er een uitgebreide studie van. Eveneens bestaan er op de wetten van de harmonie in het profiel gebaseerde methodes, om langs mathematischen en mechanischen weg tot het beoogde doel te geraken. Schr. wijst erop, dat een aesthetisch bevredigend resultaat alleen te bereiken is met beetplaten, die den door het geval vereischten contour bezitten.

Anatomisch-cosmetische overwegingen zijn echter bij de beet-

bepaling niet het belangrijkste: aan het beschouwen van de functie der aanstaande prothese moet een voorname rol worden toegekend.

Ehrlicke en Rehm wijzen er b.v. op, dat de ligging en beweging van de condylus op het scheve vlak van het tuberculum articulare bij het intacte gebit en dadelijk na de extractie een geheel andere is dan die van de tandelooze kaak, die langen tijd geen prothese heeft gedragen. Röntgenfoto's geven hier uitkomst.

Gysi en Köhler raden aan, den patiënt met de beetplaten in den mond woorden te laten zeggen, die op een klinker eindigen en met ronde mondopening worden uitgesproken. De beethoogte moet dan 6—8 mm bedragen.

Geyer eischt buitendien, dat bij het slikken de onderkaak uit den physiologischen ruststand in de centrale occlusie overgaat.

Freuler bespreekt, naar aanleiding van Gysi's proef, in dit artikel de kwestie, of er inderdaad een verhouding bestaat tusschen de beethoogte en den afstand, die zich bij het spreken tusschen boven- en onderkaak bevindt. Daartoe deed hij bij 30 personen met natuurlijke tandenrijen opmetingen van den afstand, die ontstond bij het uitspreken van de a, e, o en i.

De effectieve tusschenruimte tusschen de snijkanten van boven- en onder-snijntanden noemt schr. den „anatomischen afstand”, terwijl onder „physiologischen afstand” dezelfde ruimte plus de overbeet wordt verstaan. Bij kopbeet zijn beide dus identiek.

Het bleek, dat bij het uitspreken van de klinkers alleen de physiologische afstand praktische beteekenis had voor metingen en statistieken. Terwijl de afstand bij a. sterk varieert en ook bij o. en e. weinig constant is, kon worden vastgesteld, dat van alle klinkers de i. den meest constanten physiologischen afstand geeft, n.m. 4—5 mm.

Schr., die uitsluitend de kauwafdrukmethode van Spreng toepast, geeft, op grond van de uitkomst van zijn proeven, den raad, den afstand tusschen boven- en onder beetwal bij het uitspreken van de i. 4 à 5 mm groot te nemen.

P. C. W.

Ueber die Restpulpitis und ihre Behandlung. Beitrag zur Diagnose und Therapie der Neuralgien des Gesichtsschädels van Dr. Radmann (Berlin-Lichterfelde). Zahnärztliche Rundschau No. 46, 1937.

Altijd weer kunnen we in de practijk waarnemen, hoe buitengewoon gevoelig het pulpaweefsel is. Zelfs de kleinste resten van

de pulpa, die achterblijven, kunnen erg veel pijn veroorzaken, niet alleen lokaal, maar ook uitstralend door de geheele kaakhelft, zoowel onder als boven (neuralgiforme pijnen). De diagnose van een dergelijke „Restpulpose”, zooals de schrijver het noemt, is vaak zeer lastig. De voornaamste klacht van den patiënt is pijn een poosje na het gebruik van heete dranken en verder een zeurende en niet nader definieerbare pijn.

Wil de tandarts nu het schuldige element opzoeken, dan dient hij *alle* elementen in de betreffende kaakhelft, zoowel onder als boven, te onderzoeken. Stuk voor stuk de elementen sondeeren, met mondlampje belichten en de kleinste caviteit openmaken en voorloopig afsluiten. Alle elementen die gaaf zijn, worden geëlimineerd, zoodat tenslotte die elementen overblijven, waaraan zenuwbehandelingen gedaan zijn, met of zonder kroon of stiftand. Men stuurt nu den patiënt naar huis met de opdracht, nauwkeurig op te letten welk element pijn doet.

Bij de volgende zitting en wanneer de patiënt nog pijn heeft, moeten alle verdachte elementen met den Faradischen stroom onderzocht worden, want zelfs de geringste achtergebleven vezel van het pulpaweefsel kan al pijn veroorzaken en we mogen niet vergeten, dat dit eigenlijk de laatste waarschuwing is, die het element geeft. Slaagt men er niet in het schuldige element te vinden, dan kunnen de pijnen wel voor een heele tijd verdwijnen, maar dan moeten later onherroepelijk periapicale afwijkingen optreden!

De röntgenphoto als diagnosemiddel raadt schrijver ook aan. Referent verwacht in dit stadium van de afwijking hiervan niet veel resultaat. Heeft men het schuldige element gevonden, dan komt men voor de moeilijke taak, de restpulpa te dooden en te verwijderen. Etsende medicamenten dienen diep in de wortelkanalen vermeden te worden. Schrijver gebruikt hiervoor Peristol, dat hij een goed middel vindt voor de z.g. biologische wortelkanaalbehandeling.

K. E. W.

De plaats van den gezwelgroei in de pathologie, door Deelman. Ned. Tijdschr. v. Gen. 88:1 IV 43 5087 (23 Oct. 1937).

In een klinische les bespreekt Prof. Deelman eenige vragen uit de leer der gezwellen. Men weet, dat door het bestrijken van de huid van een muis met teer gezwellen kunnen worden opgewekt, papillomen en carcinomen. Wanneer men een smalle reep huid bewerkt, ontstaan er een bepaald aantal gezwelletjes; strijkt

men de teer op een oppervlak, dat b.v. 8 maal zoo groot is, dan verschijnen er niet ook 8 maal zoo veel tumoren, doch veel minder dan met dit eenvoudig rekensommetje zou overeenkomen. En bovendien vertoonen de gezwellen op dit groote oppervlak minder teekenen van actieve en snelle groei dan die op het smalle stukje huid. Men kan dit a priori niet verwachte verschijnsel verklaren, wanneer men weet, dat van de muizen met het geteerde oppervlak een aantal ziek worden door resorptie van de andere producten, die in de teer voorkomen; darmen en nieren worden aangetast, terwijl de dieren, waarvan slechts een klein stukje huid bewerkt is, volkomen normaal blijven. Uit deze betrekkelijk eenvoudige proef volgt derhalve, dat het ontstaan van gezwellen geen degeneratieverschijnsel is, zooals men vaak aanneemt, doch integendeel een zuiver groeiproces, dat met den algemeenen toestand van het individu nauw verband houdt. De uiteindelijke oplossing van het kankervraagstuk wordt door dit inzicht niet dichterbij gebracht, integendeel, maar beter is het de grenzen van ons weten te kennen dan volgens verkeerde inzichten door te gaan.

E. S.

Een geval van scheurbuik, door Prof. Dr. P. R u i t i n g a. N. T. v. G. 81. IV. 40.

Hoewel het echte beeld van scorbut betrekkelijk zelden meer voorkomt, blijkt het als typische C-avitaminose ook voor de pathologie van de mondholte belangwekkend.

Het kenmerkendste verschijnsel is de zwelling van het tandvleesch, dat blauwrood en week wordt en over de tanden heen gaat hangen, zoodat deze voor een deel of zelfs geheel bedekt worden; het wordt pijnlijk; er komen bloedingen in en het gaat licht tot verzwering over. Deze verandering ontstaat alleen wanneer er reeds of nog tanden zijn. Bij den zuigeling en bij jonge kinderen verloopt de C-avitaminose, hier ziekte van Barlow geheeten, zonder tandvleesch-aandoeningen, die eveneens bij volwassenen ontbreekt daar waar de tanden verloren gegaan zijn.

Ongeveer gelijktijdig hiermede, soms wat vroeger of later, komen de uitgebreide bloeditstoringen in huid en onderhuids bindweefsel, vooral van de onderste ledematen; in tegenstelling tot de extravasaten met andere oorzaak breken zij bij scheurbuik vaak naar buiten open als bloedige blaren en zweren, die gemakkelijk geïnfecteerd worden. In zware gevallen voegen zich daarbij bloedingen in spieren, gewrichten, peesscheden, onder het

perioest, in de sereuse holten, op de slijmvliezen van neus, mond, bronchi, maagdarmlkanaal en het urogenitaal kanaal. Het gelaat schijnt bijna altijd gespaard te worden.

Het morphologische bloedonderzoek, dat bij sommige ziekten met haemorrhagische diathese, bijv. acute leucaemie, beslissend is voor de diagnose, is bij scheurbuik niet afdoende. Door groot bloedverlies en door infectie van ulcererend tandvleesch of van extravasaten kunnen later wel aanzienlijke secundaire veranderingen ontstaan, maar deze hebben voor scheurbuik niets bijzonders.

Bewijs voor de avitaminose levert eerst de z.g. verzadigingsproef, waarbij het tekort aan vitamine-C quantitatief wordt vastgesteld volgens de methode Van Eekelen, Emmerie, Wolff (N. T. v. G. 1936, pag. 5542). De te onderzoeken patient krijgt eerst gedurende twee dagen een dieet arm aan vitamine-C (geen vruchten, geen groente), waarbij dan telkens de hoeveelheid ascorbinezuur wordt bepaald welke in drie uur na den maaltijd met de urine wordt uitgescheiden. Daarna wordt aan het onveranderde dieet 300 gram vitamine-C, dat in den handel wordt gebracht onder den naam Redoxon of Cebion, toegevoegd, en wordt de hoeveelheid bepaald, die van deze stof in de eerste drie uur na de toediening met de urine wordt uitgescheiden. Er zal dan weinig of niets afgescheiden worden zoolang het lichaam nog een tekort heeft.

Bij den patient van 68 jaar, wiens geval Prof. Ruitinga hier beschrijft, bedroeg de uitscheiding bij het begin 2.05 mG. en 2.20 mG. Na toevoeging van 400 mG. Redoxon aan het dieet bedroegen de hoeveelheden, die uitgescheiden werden gedurende de 14 opeenvolgende dagen 5.13, 3.49, 2.26, 4.62, 6.10, 2.20, 4.71, 5.04, 3.80, 3.95, 5.88, 8.49, 21.23, 26.66 mG.

Blijkbaar heeft de man, wiens lichaam arm was aan vitamine-C, in de eerste twaalf dagen bijna al het toegevoegde vitamine vastgehouden. Den dertienden dag was hij verzadigd en toen scheidde hij plotseling een veel grooter gedeelte van het Redoxon uit.

Bij zijn opneming in het ziekenhuis bevatte zijn bloed 2.28 mG. percent vitamine-C. (Voor een gezonde bedraagt dit minstens 12—18 mG. %.) Op den tienden dag bedroeg het reeds 13.69, op den veertienden 20.43 mG%.

Rekent men 60 mG. als normale hoeveelheid, die dagelijks door een volwassene wordt verbruikt, dan heeft de man bij zijn opneming dus een tekort gehad van 12 (400—60) mG. = 4080 mG. ascorbinezuur. Dit was een enorm tekort, wanneer men bedenkt, dat gezonde personen direct of na 240—480 mG. Redoxon reeds

verzadigd zijn, terwijl de schrijver met de verzadigingsproef bij 12 lijders aan zware anaemie bijna nooit grooter tekorten dan 720—960 mG. ascorbinezuur heeft aangetroffen.

Het verbruik, dat op 50 tot 60 mG. per dag gemiddeld wordt geschat, kan aanmerkelijk grooter zijn bijv. bij koortsige ziekten, bij diabetes, bij carcinoom. v. A.

Acta Neerlandica Morphologiae Normalis et Pathologicae, edita a H. T. Deelman, Prof. Anat. pathol., Amsterdam, J. de Haan, Prof. Hist., Groningen, G. Krediet, Prof. Anat. et hist. veter., Utrecht, et M. W. Woerdeman, Prof. Anat. et Embryol., Amsterdam. Hoofdredacteur: M. W. Woerdeman, Uitgever: N.V. A. Oosthoek's Uitgeversmaatschappij te Utrecht.

De geweldige uitbreiding van het arbeidsveld van normale en pathologische anatomie en de allengs toenemende contacten harer grensgebieden, deden reeds lang de behoeften gevoelen aan een tijdschrift, waarin de beoefenaren dezer wetenschappen de resultaten hunner onderzoekingen konden uitwisselen.

Zóó werden uit de samenwerking van velen de *Acta Neerlandica* geboren, welke in eerste instantie den Nederlandsche onderzoekers de mogelijkheid scheppen wil, in eigen land en eigen tijdschrift te publiceeren. Dat daarnaast ook de buitenlanders gaarne welkom zijn, achten wij eene prijzenswaardige revanche voor de jarenlange gastvrijheid, welke wij op zoo onbekrompen wijze buiten onze landsgrenzen genieten mochten!

Een eminente staf van redacteuren — en rondom hen geschaard een kring van bekende medewerkers — geeft ons de zekerheid, dat wij ook de verdere toekomst der *Acta Neerlandica* met groot vertrouwen tegemoet mogen zien.

TH. E. DE JONGE-COHEN

NIEUWE BIOLOGISCHE GEDACHTEN!

In de Zahnärztliche Rundschau Nr. 15 vonden wij een bijdrage van de hand van Dr. Karl Jarm er, Stettin, getiteld: *Gebisstypos und Seelengestalt in der Säugetierreihe*. De nieuwe biologische theorieën van het Derde Rijk komen hier op verrassende wijze tot uiting, waarom wij gemeend hebben eenige gedeelten uit het zeer interessante artikel hier onverkort te moeten weergeven.

De schr. stelt vast, dat bij de knaagdieren de snijtanden bijzonder ontwikkeld zijn, bij de roofdieren de hoektanden, bij de herkauwers de kiezen. Hij vraagt zich af hoe dat zoo komt. Daaraan moet de ziel hebben meegewerkt! Welke eigenschappen van de ziel hebben het lichaam beïnvloed dat genoemde specifieke eigenschappen vertoont? En hij vervolgt:

Bei kleinen Hirnhemisphären mit auffallend schwachen Windungen, findet man die Sinne ziemlich vollkommen und gleichmässig ausgebildet. Unvorsichtigkeit, gesteigert bis zu zudringlichster Neugier, findet in irgend welcher Wehrhaftigkeit keinen Gegenpart. So stellt sich eine Scheuheit und Nervosität ein, die hysterisch anmutet. In Angst und sinnloser Flucht reagiert der Nager auf jede Beunruhigung. Das „Hasenpanier“ wurde sprichwörtlich. Mit dieser jagenden Hast paart sich bei vielen Arten eine erstaunliche baumeisterliche Begabung, die sonst im Tierreich nur noch bei den Insekten angetroffen wird. Triebhafte Vorsorglichkeit zwingt zum Einsammeln grosser Nahrungsvorräte. Der menschliche „Hamsterer“ ist das Zerrbild des Hamsters. Verschwen-derische Sexualität rächt sich in hochgradiger Anfälligkeit für mancherlei Seuchen und Krankheiten. Unrast und Unstetigkeit schaffen sich Auswege in mutwilligem und nutzlosem Annagen und Zerschroten von ungeniesbaren Gegenständen. Selbständigkeit und stolze Einsamkeit sind diesen flatternden Nervenbündeln fremd. Mindestens in Paaren, häufiger in Familien und noch öfter in Scharen findet das geistarme Gesindel seelischen Halt. Was Wunder, wenn diese Zerfahrenheit und Zerstreuung in jährlich wiederkehrenden Rhythmen gründliche Lebenserfrischung in totenähnlichem Tiefschlaf suchen muss. In solch eine Konstitution, die ganz und gar im Nervösen aufgeht, veredelnd einzugreifen, ist dem Menschen kaum gelungen. Nur eine Familie aus der weitverzweigten Ordnung wurde mit Müh und Not Haustier, das Kaninchen.

In völligem Gegensatz zu den Nagern weisen die *Raubtiere* in leiblicher Ausrüstung und seelischer Befähigung eine Einhelligkeit auf, wie kaum eine andere Tierordnung. Diese Gleichmässigkeit stempelt sie zu ebenso hochstehenden wie innig verwandten Tieren. Verzerrungen und Absonderlichkeiten, fratzenhafte und widerliche Gestalten fehlen fast gänzlich. Bewunderungswürdige Klugheit, hochentwickelte Instinkte paaren sich mit edler Körperform und harmonisch fliessenden Bewegungen. Mut und Stärkegefühl verleiht ihnen Herrschaft über Freund und Feind. Geschmeidigkeit und Zurückhaltung im Spiel gibt ihnen organische Würde und Anmut. Freilich sind ihnen auch die Schattenseiten der Wesen von Format nicht fremd. Wenn schon „Hochstapler im Frack“, dann aber auch über Leichen gehen! So ist denn Blutdurst ununterdrückbar, und das Auge kündigt Verschlagenheit und Hinterhältigkeit. Die „genialen Verbrecher“ der Tierwelt, das sind unsere blutdürstigen Raubkatzen und Wölfe. Das Blut ist die Naturgrundlage, auf der solche zwiespältige Seelengestalt gedeiht. Fragt man, inwieweit der Mensch dieser Willensdynamik magisch Einhalt gebieten konnte, so weiss man, nur zweimal: Beim Hund und bei der Katze. Betrachtet

man das Gebiss von Raubtieren und Raubmenschen, so ist eigentümlicherweise ihre seelische Grundfigur in der Betonung der *Eckzähne* symbolisiert!

Bei Karies und Parodontose im Molarenggebiet ist neben einer sorgfältigen Regelung und Anregung des Stoffwechsels eine ausgesuchte Bewegungsgymnastik anzuraten, im Winter künstlerisch hochwertiger Eislauf, ja nicht zu vergessen das Spiel auf Saiten-Instrumenten, besonders Leier, Gitarre, Zitter, weniger Klavier! Bei Karies und Parodontose im Schneidezahnggebiet hat zu den üblichen Behandlungen eine intensive Seelenbehandlung hinzuzutreten! Dentitionsstörungen im ersten Lebensjahr sind naturheilerisch mit sedativen Teezusätzen zur Milch und geeigneten homöopathischen Arzneigaben zu behandeln, im 2. und 3. Jahre naturheilerisch vom Darm her (auf Würmer achten!) und durch vorsichtige Gymnastik, sowie durch Vorlesen von Märchen, noch besser, sie von den Kindern selbst dramatisch aufführen lassen, bei strenger Überwachung einer künstlerischen Linie (Zweck: Harmonisierung von Blut- und Atemrhythmus)!

Ich kann nur versichern, dass, wer nach solchen Richtlinien zu arbeiten versucht, nicht nur Befriedigung für sich und Dankbarkeit bei seinen Patienten findet (selbst da, wo die Vorschläge nachher nicht sorgfältig genug gehandhabt werden!), sondern auch zur Adellung seines Berufes ein wenig beiträgt. Und ich glaube, das könnte dieser eigentümliche Beruf durchaus vertragen.

Anschrift: Stettin, Augustaplatz 6.